

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo(at)tem.fi

Lausunto
Tiainen/MT

1 (3)
145/04.00.00.00/2015

12.10.2015

Lausuntopyyntö 8.8.2015 (TEM/1833/00.04.02/2015))

Valtioneuvoston asetus saaristokunnista ja kuntien saaristo-osista

Työ- ja elinkeinoministeriö on kirjeessä 8.9.2015 (TEM/1833) pyytänyt lausuntoa mahdollisista muutostarpeista liittyen asetukseen saaristokunnista ja kuntien saaristo-osista.

Saaristolain mukaan saaristoon kuuluvat merialueen ja järvien saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä sekä sellaiset saaret ja mantereiden alueet, jotka ovat olosuhteiltaan saaristoon verrattavissa. Pohjois-Karjalan maakunta on vesistörikas alue, minkä kokonaispinta-alasta lähes viidennes on järviä. Lisäksi rantaviivaa on 21 000 km ja yli puolen hehtaarin saaria noin 4 400. Vesistöisyys näyttäytyy myös runsaana vapaa-ajan asutuksena. Vapaa-ajan asuntoja on yli 23 000 kpl Pohjois-Karjalan alueella. Pitkien etäisyyksien maakunnassa vesistöt ja saaristo merkitsevät osaltaan saavutettavuuteen lisähaasteita, kartalla lyhyeltä vaikuttavat etäisyydet ovat usein käytännössä aivan muuta. Esimerkiksi laaja Pielisen allas on tästä konkreettinen esimerkki, mikä tuo mm. kuntien yhteistyöhön ja palvelujen järjestämiseen oman haasteensa.

Nykyisen asetuksen mukaan Pohjois-Karjalassa on viisi saaristo-osakuntaa: Juuka, Kitee, Lieksa, Liperi ja aikanaan myös varsinaisena saaristokuntana ollut Rääkkylä. Saaristokuntien ja saaristo-osakuntien nimeämiskriteeri on saaristolain mukaan saariston vakinaisen väestön määrä ja osuus väestöstä sekä liikenneolot ja peruspalvelujen saannin vaikeus.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostaa nimenomaan vesistöisyyden ja saaristoisuuden kokonaisvaikutusten arviointia nimettäessä kuntia niin saaristo- kuin saaristo-osakunniksi. Tuoreen tutkimuksen (Itä-Suomen yliopisto/ SPATIA 2/2015) mukaan saaristoisuus ja vesistöisyys aiheuttavat kuntien palvelutuotannossa ja palveluiden järjestämisessä huomattavia lisäkuksannuksia. Tämän tutkimuksen tuloksiin on helppo yhtyä Pohjois-Karjalan näkökulmasta. Yhtenä haasteena ovat vesistöistä aiheutuvat pitkät etäisyydet. Vesistöisyyden ja saariston vaikutusta ja kuntien nimeämistä tulisikin tarkastella laajemmilla kriteereillä kuin nykyisin tapahtuu.

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo(at)tem.fi

Lausunto
Tiainen/MT

2 (3)
145/04.00.00.00/2015

12.10.2015

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto haluaa myös kiinnittää huomiota siihen, että saaristolain sisältö todella huomioidaan päätöksenteossa ja muussa lainsäädännössä niin, että vesistöisyyden vaikutukset todella huomioitaisiin.

Konkreettisin esimerkki lain hengen "vesittämisestä" on vuoden 2015 alussa voimaan astunut valtiosuoslaki. Sen myötä sinänsä vaatimattomat, mutta kuitenkin ainakin symboliset saaristo-osakuntien lisävaltionsuudet poistettiin kokonaan, vain varsinaiset kahdeksan saaristokuntaa saavat enää lisävaltionsuutta.

Toinen esimerkki valtiosuusuudistukseen liittyen on se, että saaristaisuuden ja vesistöisyyden kannalta merkittävä valtiosuuskriteeri "syрjäisyys" on kaikkea muuta kuin em. kuntien olosuhteita ja todellisia etäisyyksiä huomioiva. Epätasa-arvoa aiheuttaa kriteerissä etäisyyden mittaaminen ns. linnuntietä eli laskennassa ei huomioida mm. vesistöjen kiertämisestä aiheutuvaa lisämatkaa. Niinpä vesistöjen pilkkoma kunta voi saada valtiosuutta suhteessa paljon vähemmän kuin kunta, mistä etäisyys on suurempi väestökeskittymiin maanteitse sama tai jopa lyhempi.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että Juuka, Kitee, Lieksa ja Liperi nimettäisiin edelleen saaristo-osakunniksi. Näiden kuntien saaristaisuuden osalta ei ole tapahtunut mitään sellaista merkittävää, mikä ei puoltaisi jatkoa statuksen saamiselle. Muun muassa asetuksessa mainittujen, em. kuntien saaristo-osien tilanteessa ei yhteyksien osalta ole tapahtunut parannuksia.

Rääkkylän osalta maakuntaliitto esittää, että se nimettäisiin varsinaiseksi saaristokunnaksi. Kunnan sijainti ja vesistöjen aiheuttamat haasteet ovat sen verran merkittävät palvelujen järjestämiselle ja elinkeinon kehittämiseksi, että nimeäminen on perusteltua. Rääkkylä on selvä väliinputoaja mm. edellä mainitussa valtiosuuksien syrjäisyyskriteerissä. Vaikka kunta on selvästi syrjäinen ja vesistöt vaikuttavat todellisiin etäisyyksiin, niin Rääkkylän saama valtiosuus syrjäisyydestä on huomattavan alhainen muihin maakunnassa kriteerillä valtiosuutta saaviin kuntiin nähden.

Kunnalla on maarajaa vain 12 km ja todellinen etäisyys maakuntakeskus Joensuuhun on kaksinkertainen maanteitse linnuntie-etäisyyteen nähden. Lisäksi Liperin kunnan suuntaan on lossi, mikä rajoittaa ja hidastaa yhteyksiä sinne päin. Väestöstä 15 % asuu saarissa tai saaristomaisissa olosuh-

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo(at)tem.fi

Lausunto
Tiainen/MT

3 (3)
145/04.00.00.00/2015

12.10.2015

teissa. Rääkkylän kunta on siis monelta osin rinnastettavissa lain määrittelemäksi varsinaiseksi saaristokunnaksi.

POHJOIS-KARJALAN MAAKUNTALIITTO

Risto Poutiainen
vs. maakuntajohtaja

Tiainen Seppo
kuntakehityspäällikkö